

UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT

Program de studii universitare de licență: Drept
Forma de învățământ: cu frecvență redusă

Suport de curs pentru disciplina:

Logică Juridică

Titular de disciplină:
Conf univ. dr. Elena Banciu

București
2023-2024

CUPRINS

a. Date privind titularul de disciplină	4
b. Date despre disciplină.....	4
c. Obiectivele disciplinei	4
d. Competențe acumulate după parcurgerea cursului	5
e. Resurse și mijloace de lucru	5
f. Structura cursului	6
g. Cerințe preliminare.....	7
h. Durata medie de studiu individual.....	7
i. Evaluarea	7
CAPITOLUL 1 Introducere în logică și logică juridică.....	8
1.1. Introducere	8
1.2. Conținut	8
1.3. Rezumat	10
1.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor	10
1.5. Bibliografie recomandată	11
CAPITOLUL 2. Evoluția logicii.....	12
2.1. Introducere	12
2.2. Conținut.....	12
2.3. Rezumat.....	16
2.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor	17
2.5. Bibliografie recomandată	17
2.6. Teme de control	17
CAPITOLUL 3. Termeni, noțiuni, definiția și clasificarea	18
3.1. Introducere	18
3.2. Conținut.....	18
3.3. Rezumat.....	22
Parchetul reprezintă structura organizatorică a Ministerului Public.	Error! Bookmark not defined.
3.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor	22
3.5. Bibliografie recomandată	23
CAPITOLUL 4 Logica normelor juridice. Erori logice.	24
4.1. Introducere	24
4.2. Conținut.....	24

4.3. Rezumat.....	27
4.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor	28
4.5. Bibliografie recomandată	28
4.6. Teme de control.....	28
CAPITOLUL 5 Logica întrebărilor, implicații contemporane ale logicii.	29
5.1. Introducere	29
5.2. Conținut	29
5.3. Rezumat	32
5.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor	32
5.5. Bibliografie recomandată	33
BIBLIOGRAFIE GENERALĂ.....	Error! Bookmark not defined.

INTRODUCERE

Suportul de curs al disciplinei **Logica Juridică** este destinat, în principal, studenților Facultății de Drept din cadrul Universității Ecologice din București – forma de învățământ cu frecvență redusă (IFR), dar poate constitui material de studiu și pentru cursanții care urmează forma de învățământ cu frecvență (IF).

În consecință, a fost considerată oportună o abordare sintetică a materiei, sistematizată și concisă, care să permită dobândirea de către studenți a noțiunilor și elementelor fundamentale aparținând acestui domeniu, în același timp urmărindu-se însușirea unui mod de gândire logico-juridic corect, necesar înțelegerii și aplicării reglementărilor aferente în practică.

a. Date privind titularul de disciplină

Nume și prenume:	Elena Banciu
E-mail:	elena.banciu@ueb.education.

b. Date despre disciplină

Anul de studiu:	I
Semestrul:	2

c. Obiectivele disciplinei

Obiectivul general al disciplinei	OG. Cursul urmărește inițierea studenților în domeniul atât de vast al noțiunilor și tehnicilor logice, în cunoașterea evoluției acestei discipline din Antichitate și până în prezent, precum și asimilarea unor abilități argumentative deosebit de necesare.
-----------------------------------	---

Obiectivele specifice	O1.Dobândirea de către studenți a cunoștințelor necesare pentru înțelegerea mecanismelor logice ale comunicării. O2. Analiza corectă a argumentelor, încadrarea lor și corelarea cu discursul propriu juriștilor.
-----------------------	---

d. Competențe acumulate după parcurgerea cursului

Competențe profesionale	▲ C1 Definirea conceptelor, teoriilor, paradigmelor și metodologiilor utilizate în logica juridică ▲ C2 Explicarea conceptuală a situațiilor de comunicare și a problemelor de specialitate din domeniu ▲ C3 Identificarea și utilizarea unor tehnici și indicatori relevanți pentru domeniul logicii juridice
Competențe transversale	▲ CT1. Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă în echipa multidisciplinară cu îndeplinirea anumitor sarcini pe paliere ierarhice. Participarea la realizarea unui proiect în echipă, cu îndeplinirea unor funcții profesionale date. ▲ CT2. Autoevaluarea nevoii de formare profesională în scopul inserției și adaptării la cerințele pieței muncii

e. Resurse și mijloace de lucru

Pentru o pregătire temeinică, vă sugerăm să efectuați toate testele de evaluare, astfel încât rezultatul pregătirii dumneavoastră să fie cât mai obiectiv. De asemenea, ar fi indicat să vă alcătuiți propriile dumneavoastră planuri și scheme, acestea ajutându-vă la o mai bună sistematizare a cunoștințelor dobândite.

Fiecare curs debutează cu C1 Definirea conceptelor, teoriilor, paradigmelor și metodologiilor utilizate în logica juridică

C2 Explicarea conceptuală a situațiilor de comunicare și a problemelor de specialitate din domeniu

C3 Identificarea și utilizarea unor tehnici și indicatori relevanți pentru domeniul logicii juridice prezentarea obiectivelor pe care trebuie să le atingeți – din punctul de vedere al nivelului de cunoștințe – prin studierea temei respective. Vă recomandăm să le citiți cu atenție și apoi, la sfârșitul cursului, să le revedeți pentru a verifica dacă le-ați atins în întregime.

Testele de evaluare prezente la sfârșitul fiecărui curs vă vor ajuta să verificați modalitatea specifică de învățare și să vă îmbunătățiți cunoștințele. Timpul recomandat rezolvării testelor este de 30 de minute. Rezolvați testele numai după studierea în întregime a unui curs și nu vă uitați la răspunsuri decât după rezolvarea testului și numai dacă nu reușiți să găsiți răspunsul prin recitirea cursului.

La fiecare curs există indicată o bibliografie selectivă pe care vă sfătuim să o parcurgeți.

f. Structura cursului

Cursul este structurat în capitole, fiecare capitol fiind aferent unei **unități de învățare**:

Capitolul 1: Introducere în logică și logică juridică

Capitolul 2: Evoluția logicii

Capitolul 3: Termeni, noțiuni, definiția și clasificarea

Capitolul 4: Logica normelor juridice. Erori logice.

Capitolul 5: Logica întrebărilor, implicații contemporane ale logicii

La sfârșitul fiecărui capitol beneficiați de modele de teste de autoevaluare care vă vor ajuta să stabiliți singuri ritmul de învățare și necesitățile proprii de repetare a unor teme.

Totodată, sunt formulate **2 teme de control**, în vederea evaluării pe parcurs, astfel:

Tema 1 – Logica Juridică – Aplicații contemporane; Studenții vor depune tema de control 1 pe platforma Google classroom la activitatea de la curs, unde au tema atribuită și termenul limită de predare al acestei teme. Tema de control 1 va fi realizată în document word

Tema 2 – Erori logice și tehnici de evitare a acestora; Studenții vor depune tema de control 1 pe platforma Google classroom la activitatea de la curs, unde au tema atribuită și termenul limită de predare al acestei teme. Tema de control 2 va fi realizată în document word.

Temele de control se prezintă de către fiecare student, iar rezultatele acestei evaluări se comunică de către cadrul didactic în mod direct și nemijlocit studenților.

Cursul **Logică juridică** poate fi studiat potrivit ordinii prestabilite a capitolelor, dar se poate aborda și în funcție de interesul propriu mai accentuat pentru anumite teme. Însă, în

vederea susținerii examenului este obligatorie parcurgerea tuturor capitolelor și efectuarea testelor prezentate.

g. Cerințe preliminare

Pentru o mai bună înțelegere a materiei, este necesară coroborarea cunoștințelor dobândite în cadrul acestei discipline cu cele acumulate anterior.

h. Durata medie de studiu individual

Durata medie de învățare estimăm a fi de 28 de ore, iar pentru examen ar fi necesar un studiu de o săptămână.

i. Evaluarea

La încheierea studierii cursului, este obligatorie realizarea celor trei teme de control.

Înainte de examen este indicat să parcurgeți din nou toată materia, cu atenție, durata estimată pentru această activitate fiind de aproximativ o săptămână.

Forma de evaluare (E-examen, C-colocviu/test final, LP-lucrări de control)		C
Stabilirea notei finale (procentaje)	- evaluarea finală	40%
	- activități aplicative /laborator/lucrări practice/proiect etc.	20%
	- teste pe parcursul semestrului	20%
	- teme de control	20%

CAPITOLUL 1.

Introducere în logică și logică juridică

1.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate noțiunea de logică, cu accepțiunile sale, și principiile funcționării logicii juridice.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

1.2. Conținut

1.2.1. NOȚIUNEA DE LOGICĂ

Folosirea în exces a cuvântelor „logic” sau „logică” a dus la sentimentul că înțelesul celor doi termeni este atât de simplu, încât nici nu prea ai ce să studiezi despre aceștia. Poate din cauza dificultății unor ramuri ale acestei discipline, a complicării ei dealungul timpului, s-a uitat că logica își are începuturile în cărțile Organonului lui Aristotel, și dacă vrem să începem descifrarea ei, trebuie să ne întoarcem în timp în Grecia. Fiecare dintre palierele pe care s-a dezvoltat ar necesita ani de studiu, dar poate că la fel ar fi și numai dacă ne-am interesa să strângem varietatea definițiilor care i s-au dat. Irving M. Copi, logician contemporan, apreciat în întreaga lume conchide că „logica este studiul metodelor și principiilor folosite pentru deosebirea raționamentelor corecte de cele incorecte.

Dacă ar fi să trecem într-o altă sferă de cercetare, l-am avea drept maestru pe Constantin Portelli, cu a sa carte, Logica creației divine. Astfel, el pornește de la ideea că logica umană, căci evident ne plasăm doar în sfera umanului, este o capacitate înăscută. O avem încă de la naștere, o formăm și o dezvoltăm prin educație, după posibilitățile fizice și conjuncturale ale fiecăruia. La aceste ingrediente mai adăugăm experiența de viață a fiecăruia, și astfel ajungem la un set de cunoștințe și reguli, care indică modul în care pot să fie elaborate și asamblate judecățile, pentru ca să demonstrăm validitatea sau eroarea unor afirmații sau idei. (Constantin Portelli, Logica creației divine, p.82).

Însă ce poate fi această mare capacitate a omului de a deosebi adevărul de greșeală, raționament valid de cel nevalid, decât un mare miracol al Creatorului. Datorită faptului că suntem creații ale lui Dumnezeu, suntem și în posesia înțelegerii adevărate a lucrurilor, căci Creatorul a dorit să-i înțelegem faptele și lumea, pe care le-a creat logice.

În istoria logicii, Parmenide, filosof grec, a reprezentat un punct de cotitură, o expresie a originalității în gândire. " Parmenide reprezenta noul, fiind contrapunerea viziunii dinamice a ionienilor și mai ales a lui Heraclit, o viziune static, înțepenită, imobilistă subîntinsă principiului identității și al noncontradicției". (A.Joja, Studii de logică, vol.2). Logica a fost, este și va fi puternic legată de filosofie. Fiecare din textele filosofiei antice ar putea conține o expresie a ceea ce mai târziu considerăm a fi noțiuni de logică. Heraclit își exprima viziunea asupra lumii, vorbind în termeni contradictorii despre cosmos: "...Această lume. ..a fost, este și va fi un foc veșnic viu, aprinzându-se după măsură și stingându-se după măsură. ..suntem și nu suntem."

Parmenide afirma raționalitatea și unicitatea ființei, un alt fel de a exprima principiul identității și nega neființa. Silit totuși de realitatea înconjurătoare, el va concluziona în ani că există totuși un joc al ființei și neființei, în cadrul devenirii: nu o existență logică, ci una conform senzației.

1.2.Căi ale logicii conform filosofiei Antice

Cercetătorii au identificat patru căi valabile la nivelul filosofiei antice:

1. Calea persuasiunii și adevărului, cale logică, convingătoare fiindcă exprimă adevărul, fiindcă e conform rațiunii, bazată pe principiul identității. A este identic cu A.
2. Calea erorii absolute, care afirmă inexistența ființei și existența nimicului.
3. Calea erorii lui Heraclit, care afirmă identitatea ființei și neființei și dezvoltarea contradictorie a lucrurilor.
4. Calea părerii, în care nu avem responsabilitatea adevărului, ci numai o imagine senzorială asupra lumii.

După Aristotel, stoicii au inclus în conceptul de logică, teoria semnificației, teoria „lectelor”, iar retorica apare și ea tot în cadrul logicii, dar ca o subdiviziune. Spre deosebire de discuția despre principiul identității, Aristotel dă un sens ontologic și principiului contradicției, considerat de el, cel mai sigur și mai trainic dintre toate principiile. Din validitatea absolută a

legii ontologice a imposibilității simultane a contrariilor, el deduce necesitatea și valoarea logică a principiului contradicției. De asemenea, din imposibilitatea de a admite păreri contrare simultane, el deduce că principiul contradicției este legea fundamentală a realului. Evident, nimeni nu a putut și nu poate contesta puterea acestui principiu.

De mare importanță și ajutor pentru cursul de față, este însă volumul Teoria Logicii, a cercetătorului român Anton Dumitriu. După aproximativ 300 de pagini de analiză a diferitelor capitole ale logicii formale, cartea se încheie cu un capitol distinct intitulat Definiția logicii. Preluăm astfel, tabelul în 16 puncte de trecere prin întreaga istorie milenară a logicii: Instrument al științelor, dar fără a fi ea însăși o știință (peripateticii) Teoria cunoașterii și a raționamentului propozițional (stoicii) Modus scientiarum, în aspectul sermocinal și rațional (Evul Mediu) Arta de a gândi (logica de la Port-Royal).

1.3. Rezumat

Părțile componente ale gândirii, cea rațională și cea discursivă au fost veșnic dissociate punându-se mai mult accent pe una sau pe cealaltă. Nu există, spune el, gândire fără expresia ei, fiindcă a gândi înseamnă a exprima. De altfel, aceasta este și demonstrația lui Aristotel. Omul este un animal rațional și un animal înzestrat cu vorbire. „Orice silogism, cu atât mai mult o demonstrație, se adresează nu numai cuvântului extern, ci și cuvântului din interiorul sufletului”. De aceea scolastici au preluat termenul de logos cu două sensuri, cuvânt și rațiune.

Anton Dumitriu concluzionează. Dacă logica ca logos, adică așa cum a fost concepută de vechii greci, ca ordine intrinsecă a realității, logos aparținând însă și sufletului omenesc, este și sermo și rațio, în actul logic trebuie să apară amândouă aceste laturi ale lui. Nu există un act logic al intelectului care să nu fie și simbol și rațiune, a le separa fără a le uni înseamnă a pierde însăși natura acestui act prin acest studiu. ' (Teoria logicii, p.350).

1.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Argumentele logice sunt alcătuite din:

a) propoziții simple

b) premise și concluzii

c) premise și concluzie

2. Este corect: $A \equiv B$, sau $A \equiv A$?

3. "În același timp și sub același raport o propoziție este și adevărată și falsă" este definiția principiului:

a) identității

b) non-contradicției

c) a niciunui

4. Forma logică este sinonimă cu:

a) graficul argumentului

b) schema argumentului

c) desenul argumentului

1.5. Bibliografie recomandată

1. Banciu, Elena, *Logica juridica, Teme de reflexie*, Ed. Mustang, Bucuresti, 2012

2. Bieltz, P., Gheorghiu, D., *Logică juridică*, Editura Pro Transilvania, București, 1998.

3. Botezatu, P., *Introducere în logică*, Editura Polirom, Iași, 1997.

4. Enescu, G., *Tratat de logică*, Editura Lider, București.

5. Mohorea, E., *Introducere în logică*, Editura Arc, 2003

4. Stoianovici, D., *Logică juridică*, Societatea Ateneul român, Universitatea Ecologică, București

CAPITOLUL 2. Evoluția logicii

2.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate principalele stadii de evoluție ale logicii și ale domeniului logicii juridice. Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

2.2. Conținut.

2.2.1 Evoluția logicii

Fie că provine din latinescul *arguo-utum-ere*, care însemna a învinui, a da pe față, sau din *argumentari*, care însemna a susține ca întemeiată o cunoștință, pe calea raționamentului, cu ajutorul altor cunoștințe, asupra cărora fie exista un accord, fie acest accord se obținea prin disputare. Așa numitele "alte cunoștințe", sunt de fapt argumentele. Argumentarea ar însemna, 'în concluzie, acțiunea intelectuală concretă purtată de cineva pentru a dovedi persuasiv altcuiva o cunoștință, adică de a-i arăta și de a-l convinge că adevărul este unul obiectiv.

Logica studiază argumentele (definite ca o mulțime de propoziții, dintre care unele sunt propoziții de bază și se numesc premise, pe ele sprijinindu-se o altă propoziție denumită concluzie), cu scopul de a diferenția între:

1. ARGUMENTE—DEDUCTIVE—VALIDE—>CONCLUDENTE
2. ARGUMENTE DEDUCTIVE—NECONCLUDENTE
3. 3.ARGUMENTE —INDUCTIVE—PUTERNICE> CONFIRMATOARE
4. 4.ARGUMENTE INDUCTIVE — SLABE

Am putea explica și mai simplu, spunând că, toate cunoștințele noastre se constituie sub forma unor propoziții, care pot fi afirmative sau negative, despre ceva ce poate

avea calitatea de a fi adevărat sau fals sau probabil. Aceste propoziții, care redau cunoștințe, poartă numele de propoziții cognitive, pentru a putea fi deosebite de cele care redau întrebări, ordine sau comenzi.

Deci, ceea ce afirmăm sau negăm despre ceva constituie conținutul judecății respective, iar adevărul, falsul, probabilul constituie valoarea lor de adevăr. (Efim Mohorea, Introducere în logică). Logica clasică operează cu propoziții a căror valoare de adevăr este doar adevărat și fals, de aceea se mai numește și bivalentă.

Putem spune deci, că natura categoriilor, a legilor și a formelor logice a fost o preocupare constant pentru filosofi. Poziția fiecăruia dintre filosofi a variat și în funcție de evoluția științei, sau de apartenența la o anumită concepție sau mentalitate. Spiritul spun analiștii, nu construiește niciodată, ci reconstruiește, plecând de la materialul oferit de realitate. El nu inventează nimic, ci descoperă și construiește. Omul este deci un inventator și pentru că are logica de partea lui, poate să și înțeleagă. Pe vremea lui Heraclit și Parmenide, logica nu exista ca știință de sine stătătoare, dar amândoi au netezit drumul, primul logicii dialectice, cel de-al doilea logicii formale.

Definind pe scurt argumentele, vom spune că: În cazul argumentelor deductive, concluzia decurge cu necesitate din premise, sau altfel spus ea nu aduce nimic nou ca informație, decât au spus deja premisele. Argumentele inductive se diferențiază de primele prin aceea că, despre concluzia lor se spune că decurge doar în mod probabil din premise, ea fiind mult mai generală. Un argument deductiv valid este acela în care dacă s-a stabilit că premisele sunt adevărate, atunci și concluzia este cu necesitate adevărată, pe când într-un argument deductiv nevalid premisele s-ar putea să fie adevărate iar concluzia falsă.

Argumentul concludent este un argument valid, care are în plus premisele adevărate, iar dacă nu ar îndeplini una dintre aceste două condiții (fie ar fi nevalid, fie nu ar avea premisele adevărate) atunci s-ar numi neconcludent.

În ceea ce privește argumentele inductive puternice, acesta este cel a cărui concluzie decurge cu necesitate mare din premise (dacă premisele ar fi adevărate, atunci

concluzia ar fi cu probabilitate mare adevărată), iar la cel inductiv slab concluzia decurge cu probabilitate mică din premise (dacă premisele ar fi adevărate, atunci s-ar putea ca propoziția finală, concluzia, să fie falsă). Argumentul confirmator este un argument puternic cu premise adevărate, urmând ca și în cazul celor neconcludente, dacă cel: puțin una dintre aceste două condiții nu este îndeplinită (fie nu este puternic, fie nu are premise adevărate) să se numească neconfirmator. Argumentarea logică se realizează deci, printrun proces de gândire prin care, din anumite propoziții de bază, pe care le considerăm PREMISE (care au ca și cuvinte introductive uneori “deoarece”, “întrucât”, “pentru că”), se obține o nouă propoziție pe care o vom numi CONCLUZIE introdusă de regulă de cuvintele “deci”, “rezultă că”, “astfel”.

Pentru a putea diferenția între argumentele valide și cele nevalide, logica trebuie să identifice pe de o parte:

- a) forma logică (structura logică) a argumentului; și pe de altă parte:
- b) condițiile logice de raționalitate .

Forma logică (sau schema argumentului) este dată de formele logice ale propozițiilor componente, care trebuie să fie minim două (adică minim o premisă și neapărat o concluzie).

Condițiile fundamentale de raționalitate (sau principiile logice):

- 1) principiul identității: în același timp și sub același raport, orice idee sau formă logică (noțiune, propoziție logică, ipoteză) este identică cu sine; De ce este important acest principiu? Pentru că el ne arată cum să folosim omonimele și sinonimele, în așa încât la sfârșitul unei judecăți să evităm sofismele.

Un același cuvânt poate exprima sensuri diferite deși este scris la fel (lac — apă stătătoare, lac — preparat chimic), cum este cazul în omonimie. De asemenea, aceeași noțiune este exprimată prin cuvinte diferite, cum este cazul sinonimiei. Folosind într-o argumentare același cuvânt mai întâi cu un înțeles, iar mai târziu cu un alt înțeles se va încălca principiul identității și vom ajunge la concluzii false din premise adevărate. (Petre Botezatu, Introducere în logică).

- 2) principiul noncontradicției: într-un context de analizat, este imposibil ca o propoziție să fie și adevărată și falsă; Interesantă este în acest caz dezvoltarea subiectului de către cercetătorul Eduardo Garcia Maynez, în studiul Aspectul logic al interpretării normelor juridice, în volumul Logica și dreptul, culegere de traduceri.

Acesta aplică principiul situațiilor concrete din justiție și se întreabă: se poate întâmpla ca organul jurisdicțional, căutând legea aplicabilă la un fapt material, să întâlnească înăuntrul sistemului în care funcționează, precepte care reglementează cazul în mod contradictoriu? Adică o lege să interzică o conduită pe care altă lege să o permită. Pentru aceia care au sarcina de a aplica norme abstracte la situații particulare există posibilitatea de a se găsi în fața unei antinomii, dar în același timp trebuie să se găsească și o absolută incompatibilitate între norma care interzice și cea care permite, deci să fie imposibilă aplicarea lor simultană. „Dacă interzicerea și permiterea unei aceleiași fapte se referă la subiecte diferite, sau la aceleași persoane, dar în ocazii, circumstanțe sau locuri diferite, nu se poate vorbi de contradicție între ele și antinomia ar fi doar aparentă.” Ne aflăm oare pe terenul atât de greu de descifrat al hermeneuticii?

„Dacă o prevedere legală interzice unei persoane, în cutare și cutare circumstanțe, o anumită conduită, aceasta presupune cu necesitate că persoana în cauză nu este liberă în raport cu conduita respectivă, dat fiind că nu este împuternicită să opteze între efectuare și abținere. Cu alte cuvinte: dat fiind caracterul ilicit al conduitei, singurul lucru permis subiectului normei este să se abțină de la ea. Dacă însă, în același timp, o altă normă aparținând aceleiași ordini juridice autorizează subiectul să efectueze același act, în aceleași condiții de spațiu și timp, subiectul trebuie, conform primei reglementări, să se abțină de la o acțiune pe care, conform celei de-a doua norme, are dreptul să o efectueze.

- 3) principiul terțului exclus: într-un context dat, o propoziție este sau adevărată sau falsă, a treia posibilitate este exclusă;

Facem referire tot la studiul lui Eduardo Garcia Maynez. „Când judecătorul chemat să soluționeze un litigiu descoperă că speța este reglementată de două norme temporal coextensive și de rang egal, regula anulării reciproce nu-l poate scoate din încurcătură, pentru că nu este posibilă, nici logic, nici ontologic, rezolvarea cazului într-o a treia

formă, diferite de cele stabilite de cele două prevederi incompatibile. Dacă, de exemplu...dintre două norme temporal coextensive și de rang egal, una permite iar cealaltă interzice pentru oricine să deschidă un punct de desfacere a băuturilor alcoolice, în locuri unde se lucrează, caracterul contradictoriu al prevederilor elimină de asemenea posibilitatea unei a treia soluții, ducând ad absurdum la teza anulării. Vorbim i așadar în concret despre *tertium non datur*, sau principiul terțului exclus.

4) cea de a patra condiție de raționalitate, este legată direct de procesul de argumentare și ne spune că temeiul invocat pentru a susține o anumită propoziție trebuie să fie suficient pentru ceea ce ne propunem (principiul rațiunii suficiente).

2.3. Rezumat

A vorbi despre un argument că este logic corect înseamnă a spune cu alte cuvinte că este valid. Noțiunea de validitate sau de corectitudine logică are în cazul dreptului două aspecte. În primul dintre ele rămânem în sfera logicii clasice, în raport cu care un argument este logic admisibil, iar într-un sens special se poate vorbi de validitate juridică, care poate fi utilizată în cel puțin cinci accepțiuni (Petre Bieltz, Dumitru Gheorghiu, *Logică juridică*). De pildă: despre o lege sau un articol de lege se poate vorbi că este validă, adică este în vigoare; o lege poate fi validă pentru că se aplică într-un caz clar precizat; actele unei instituții sunt valide dacă aceasta are competența să le producă; orice decizie trebuie să aibă un temei suficient, adică o bază legală pentru a fi juridic-validă; în sfârșit despre două legi se spune că sunt reciproc valide în raport cu o anumită speță dacă ele nu îndeamnă la comportamente care se exclud reciproc. Cu alte cuvinte, am încercat să demonstrăm că termenii "demonstrație, combatere, discuție, obiecție", nu fac altceva decât să demonstreze implicarea reală a logicii în drept și în viața reală. Ne este poate cel mai ușor să observăm importanța logicii, în istorie. De la Tucidide citire, istoria nu se desfășoară la întâmplare, ci după un plan de cauzalitate, o oarecare organizare și ordine sunt scrise în desfășurarea faptelor istorice. Fondul pe care se țin evenimentele este dat de natura umană. Natura umană este pururea identică cu ea însăși, spune el, astfel încât istoria pare să se desfășoare într-un fel ciclic.

2.2. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Termenii sunt:
 - a. componente sintactice de bază;
 - b. componente sintactice speciale;
 - c. conjuncții.

2. Intensiunea sau:
 - a. Înțelesul termenului;
 - b. Termenii vizi;
 - c. Obiectele desemnate.

3. Exemplificați raportul de opoziție contradictorie.

2.3. Bibliografie recomandată

1. Banciu, Elena, *Logica juridica, Teme de reflexie*, Ed. Mustang, Bucuresti, 2012
2. Bieltz, P., Gheorghiu, D., *Logică juridică*, Editura Pro Transilvania, București, 1998.
3. Botezatu, P., *Introducere în logică*, Editura Polirom, Iași, 1997.
4. Enescu, G., *Tratat de logică*, Editura Lider, București.
5. Mohorea, E., *Introducere în logică*, Editura Arc, 2003
4. Stoianovici, D., *Logică juridică*, Societatea Ateneul român, Universitatea Ecologică, București

2.6. Teme de control

Realizați un referat de maximum 5 pagini în care să tratați unul dintre principiile logicii juridice.

CAPITOLUL 3.

TERMENI ȘI NOȚIUNI. DEFINIȚIA ȘI CLASIFICAREA

3.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate principalii termeni și noțiuni din domeniul logicii juridice.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

3.2. Conținut

3.2.1. Termeni și noțiuni în logica juridică

Dacă am dori, în cadrul unei cercetări complete asupra limbajului să-i surprindem caracteristicile din mai multe perspective, am putea sesiza că la nivel general în limbaj noi distingem două feluri de componente sintactice:

a)- componente sintactice de bază

b)- componente sintactice speciale Diferența este următoarea: componentele din prima categorie au un înțeles de sine stătător chiar dacă ar fi utilizate izolat de orice alte tipuri de categorii.

Includem în această primă clasă două feluri de categorii sintactice de bază: - termenii (t) - propozițiile (p) În a doua categorie întâlnim componente care izolat de orice altă categorie sintactică nu au nici un fel de înțeles, componentele de acest tip dobândind un înțeles propriu numai dacă sunt combinate sau aplicate cu componente din prima clasă. În a doua clasă întâlnim operatorii (sau functori).

Pentru a discuta în mod satisfăcător despre propoziții, argumente, silogisme, va trebui să debutăm cu analiza termenilor deoarece din cele mai simple propoziții se alcătuiesc propoziții din ce în ce mai complexe, iar primele sunt alcătuite tocmai din termeni. Dacă descompunem un argument în propoziții, iar propozițiile în termeni, dincolo de termeni nu găsim forme logice mai simple. Din punct de vedere logic un

termen este un întreg alcătuit dintr-o componentă lingvistică (un cuvânt sau mai multe) și o noțiune care este o componentă de natură logică.

Noțiunea reprezintă modelul mental al unui obiect sau proprietăți care a intrat în câmpul cunoașterii noastre, ea reprezintă componenta de la nivelul gândirii. Cuvântul prin care se exprimă reprezintă componenta lingvistică a termenului, această componentă lingvistică o recunoaștem după aceea că poate fi folosită ca denumire pentru obiectul care îi corespunde noțiunea pe planul gândirii.

Un termen poate fi analizat din perspectiva a două planuri: intensiunea lui (sau înțelesul) acelui termen și extensiunea (sau mulțimea de obiecte la care se aplică respectivul termen).

Tipuri de termeni: Termenii pot fi vizi și nevizi, după existența sau inexistența obiectelor din cadrul extensiunii. Având în vedere termenii nevizi, după numărul de obiecte din extensiune distingem termeni individuali și termeni generali. De asemenea, termenii mai pot fi preciși sau vagi; concreți și abstracți; absoluți și relativi; pozitivi și negativi. Între termeni există și diverse raporturi. În situația în care termenii au extensiuni identice, raportul se numește de identitate extensională. Doi termeni se găsesc într-un raport de ordonare, în situația în care sfera unuia este inclusă total în sfera celuilalt. Termenii sunt în raport de încrucișare numai dacă o parte a lor este identică. Raportul de opoziție cuprinde două situații opoziția contrară (de exemplu termenii: declarațiile inculpatului și declarațiile martorilor) și opoziția contradictorie (atunci când unul dintre termeni este negația celuilalt; de exemplu legal-ilegal).

DEFINIȚIA ȘI CLASIFICAREA

Operația logică de precizare a conținutului sau sferei unei noțiuni, adică semnificația și sensul unui termen sau aria lui de aplicabilitate. Dacă considerăm că definițiile, așa cum am încercat să le înțelegem la începutul capitolului ajută la mai buna înțelegere și clarificare a unui termen, atunci vom restrânge mulțimea locurilor în care le putem întâlni. Astfel vom întâlni definiții în dicționarele explicative ale diverselor limbi existente pe suprafața globului; manualele, tratatele sau dicționarele de specialitate vor prezenta definiții ale termenilor folosiți în respectiva ramură de știință sau artă; legislația va defini în textele de lege cuvintele cheie la care respectivul

act normativ face referire. Pentru a observa mai bine structura unei definiții, să luăm câteva exemple:

1. Discipolul este persoana care adoptă și Continuă învățătura sau doctrina unui maestru.
2. Noxa este un agent cu acțiune dăunătoare asupra organismului.

Vom constata că definiția conține trei părți: Definitul (definiendum) — termenul de definit Definitorul (definiens) — partea prin care se încearcă definirea Relația de definire — relația dintre primele două părți (“df”). Structura generală a unei definiții poate fi prescurtată deci prin formula: A=dfB Exemplificând aceasta formulă în cazul celor două definiții, vom realiza că definitul este termenul discipol sau noxă; definitorul: “persoana care adoptă și continuă învățătura sau doctrina unui maestru”, “un agent cu acțiune dăunătoare asupra organismului”. Relația de definire este redată de verbul “este”.

Tipuri de definiții Definițiile se pot clasifica după două criterii foarte cuprinzătoare. În primul rând după obiectul pe care-l redă definitul vom întâlni:

a) definiții reale sunt cele care explică conținutul termenilor, adică vor avea ca definit o noțiune. Peroneul este osul lung și subțire, care formează împreună cu tibia, scheletul gambei. Fiind vorba de propoziții cognitive, definițiile reale pot fi calificate ca adevărate sau false.

b) definiții nominale, în care definitul va fi un termen, de regulă accentuat prin ghilimele, iar relația de definiție se traduce prin “înseamnă”, “desemnează”.

Se numește “înșelăciune” inducerea în eroare, fraudă, escrocheria. Definițiile nominale pot fi și ele la rândul lor clasificate în: definiții stipulative, lexicale și de precizare. Logica nu putea rămâne indiferentă la dezvoltarea științei și a umanității așa că tocmai acesta ar fi rolul definițiilor stipulative: de a introduce în vocabularul deja existent a unui termen nou, sau să dea un înțeles total diferit unui cuvânt deja prezent în respectivul vocabular (Hercules, cunoscută zeitate din Pantheonul grecesc, a devenit numele sub care este cunoscute un tip de avioane de transport militare). Nefiind decât convenții, deci nu propoziții cognitive, definițiile stipulative nu pot primi valori de adevăr.

Fiecare dintre noi am folosit cel puțin o dată un dicționar explicativ. Pentru că explică înțelesul cuvintelor prezente acolo, încercând să epuizeze toate sensurile pe care le poate lua un cuvânt, aceste definiții se numesc lexicale.

Mărțișor, (2) mărțișori, (3) mărțișoare, s. n. 1. S.m. Numele popular al lunii martie. 2. Mică plantă erbacee din familia rozaceelor, cu o singură floare, de culoare galbenă, și frunze adânc crestate. 3. S.n. Mic obiect de podoabă care se oferă în dar, mai ales femeilor și fetelor, la 1 martie. Spre deosebire de cele stipulative, definițiile lexicale pot fi adevărate sau false. Definițiile de precizare, fie pot aduce o modificare sensului unui termen sau expresie, sau doar o completare la ceea ce se știa până în acel moment. Astfel, termenul "titlu", pe lângă sensul de cuvânt sau text pus în fruntea unei lucrări sau calificare dobândită în urma unor studii aprofundate într-o specialitate, este foarte des folosit astăzi cu sensul de act de proprietate sau ca titlu de credit (documentul care atestă la scadență rambursarea unei sume de bani). După definitor, adică după procedura de definire, vom întâlni definiții extensionale (se Specifică în definitor elemente din extensiunea definitului), și intensionale (definitorul redă proprietăți care alcătuiesc intensiunea definitului). Definițiile extensionale le cuprind pe cele ostensive și enumerative. În prima categorie intră explicațiile care indică în mod direct termenii: Acesta este un arșar.; A lată clădirea Parlamentului. În cazul celor enumerative se încearcă epuizarea completă a obiectelor care fac parte din mulțimea definitului. Un pictor este un artist ca: Picasso, Luchian, Van Gogh, Matisse, etc.

După intensiune distingem definiții prin simplă sinonimie, operaționale, genetice, constructive și prin gen și diferență specifică. Considerate cele mai simple, definițiile prin sinonime explică un termen cu altul care posedă exact același înțeles. Sunt însă foarte des supuse uneia dintre erorile întâlnite în cazul definirii, cea a circularității. Cele operaționale vor specifica operațiunile practice prin care se va contura obiectul la care se referă definitul (Se numește bază, în chimie, substanța care în soluție apoasă, albăstrește hârtia roșie de turnesol)

Majoritatea logicienilor români dau clasificării următoarea definiție: ea este operația prin care obiectele dintr-o mulțime numită univers de clasificare se distribuie în clase, după un anumit criteriu. Structura unei clasificări este următoarea: a) obiectul

clasificării sau universul de clasificat b) criteriul clasificării c) clasele obținute în urma clasificării. Deși există mai multe variante ale regulilor clasificării, toate urmăresc aceeași idee, ca această operație logică să poată fi efectuată corect. Prima regulă este cea a criteriului unic (clasificarea trebuie să dispună de un criteriu unic și bi, 0, în determinat, adică orice element din universul “clasificării va fi repartizat în clase distincte după unul și același criteriu).

Regula excluderii claselor stipulează că: clasele obținute trebuie să se excludă reciproc (adică să fie în raport de contrarietate sau opoziție). Regula completitudinii clasificării arată că fiecare element din universul clasificării trebuie să se găsească într-o clasă, în așa fel încât nici un element nu trebuie să rămână neclasificat. Regula sumei: atunci când vom face suma elementelor claselor, ea va trebuie să fie identică cu universul clasificării. Regula omogenității: clasele obținute trebuie să fie omogene, în sensul că asemănările în baza cărora grupăm obiectele dintr-o clasă trebuie să fie mai importante decât deosebirile dintre ele.

3.3. Rezumat

Un prim criteriu după care se studiază tipurile de clasificări este cel al numărului claselor obținute, rezultând astfel: clasificări dihotomice (obiectele se repartizează doar în două clase) și clasificări politomice (obiectele din domeniul clasificării sunt repartizate în mai multe clase). După caracterul criteriului folosit, distingem între clasificări naturale și clasificări artificiale. Un alt criteriu al împărțirii clasificărilor este cel al operațiilor care pot fi aplicate obiectelor din clasele obținute, având astfel: clasificări nominale, clasificări ordinale, clasificări de interval, clasificări de raport.

3.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1) Definitorul este:

- a. Parte a definiției;
- b. Termenul de definit;
- c. predicatul.

2) Definițiile reale pot fi:

- a. Adevărate sau false;
- b. Doar adevărate;
- c. Nu au valoare de adevăr.

3) Pentru a realiza o clasificare avem nevoie de:

- a. Un criteriu;
- b. Valori de adevăr;
- c. Propoziții;

3.5. Bibliografie recomandată

1. Banciu, Elena, Logica juridica, Teme de reflexie, Ed. Mustang, Bucuresti, 2012
2. Bieltz, P., Gheorghiu, D., Logică juridică, Editura Pro Transilvania, București, 1998.
3. Botezatu, P., Introducere în logică, Editura Polirom, Iași, 1997.
4. Enescu, G., Tratat de logică, Editura Lider, București.
5. Mohorea, E., Introducere în logică, Editura Arc, 2003
4. Stoianovici, D., Logică juridică, Societatea Ateneul român, Universitatea Ecologică, București

CAPITOLUL 4 .

LOGICA JURIDICĂ

4.1. Introducere

Logica juridică se preocupă de validitatea, funcționabilitatea și raționalitatea limbajului.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

4.2. Conținut Logica juridică

Analiza propozițiilor care introduc norme, reguli, instrucțiuni, a debutat în 1951, când G.H.Von Wright a publicat articolul Deontic Logic, un adevărat certificat de naștere al logicii deontice, așa cum mai este numită logica normelor. Propozițiilor normative le sunt proprii în general funcția direcționar-sugeratoare a limbajului, adică cea care orientează, direcționează sau avertizează. Spre deosebire de propozițiile cognitive, deja amintite, cele normative nu pot primi valoare de adevăr, pentru că nu dețin funcția informativă a limbajului. Atunci când discutăm de norme, evident că discutăm și despre limbaj. Despre limbaj se spune în general că este eliptic și lasă subînțelese o serie de lucruri esențiale, în sensul că o propoziție poate să fie pusă pentru mai multe judecăți (cu sensul de raționament). Problema raportului gândire-limbaj este cu siguranță importantă pentru normele juridice. În general școlile de filosofie s-au axat pe două concepții: prima, după care gândirea este inseparabilă de expresia ei și acestea în funcționarea lor efectivă se implică una pe alta; a doua, după care expresia este un instrument de explicitare a gândirii, subordonat acesteia, dar nu esențial legat de ea. Orientul și Occidentul "se împacă" atunci când consideră că, un cuvânt este ceea ce are un sens. Înainte de Platon se pot distinge trei mari concepții despre limbaj. Astfel, acesta ar fi o proprietate înăscută a omului, dar și varianta cum

că el ar instituit arbitrar (ca dovadă: există cuvinte cu mai multe semnificații, există obiecte care au mai multe nume, sau multe obiecte care ar trebui să aibă o desemnare proprie nu au nici una).

Structura logică a normelor cuprinde șapte componente, dintre care trei se consideră că alcătuiesc nucleul normei (caracterul normei, conținutul normei și condiția de aplicare a normei), celelalte clemente fiind autoritatea normativă, subiectul normei, ocazia și sancțiunea. Kelsen ajunsese la concluzia că, fiecărei norme Juridice îi corespund patru sfere de aplicație: materială, personală, temporală și spațială. Prima o formează conținutul sau materia prevederii sau altfel spus, acel fapt pe care norma îl permite, ordonă sau interzice celor cărora li se adresează. Sfera personală se referă la subiectele la care se aplică respectiva normă; sfera temporală, la perioada cât norma este în vigoare, iar cea spațială la locul în care se aplică. Normele nu pot funcționa decât ca factori ai conviețuirii umane și astfel vor face un joc intersubiectiv. Ele joacă de asemenea și un rol subiectiv, atunci când apar în conștiința oamenilor ca forțe motivante ale acțiunilor lor. În procesul comunicării interumane este evident că normele vor fi formulate lingvistic.

Relația dintre autoritatea care decretează norma și subiectul asupra căruia se răsfrânge aceasta, precum și relațiile dintre autoritățile ierarhic organizate care creează sau aplică legile, vor fi întotdeauna relații de comunicare lingvistică. Unii logicieni fac o distincție netă între o logică a normelor și o logică deontică. Este cazul lui Zygmunt Ziembinski care spune că, logica normelor are în vedere relațiile formale dintre norme, în particular relația de contradicție (incompatibilitatea logică dintre norme) și relația ce are loc între două norme, dintre care cea de a doua este o consecință a celei dintâi (relația potrivit căreia, dacă prima normă este în vigoare într-un sistem dat, atunci este în vigoare și cea de a doua). Din păcate sau din fericire, logica actuală a evoluat, iar pentru înțelegerea ei trebuie să ne găsim fie pe teritoriul hermeneuticii, fie pe cel al semioticii.

Logica deontică are în vedere relațiile formale dintre propozițiile care caracterizează comportamentele unui subiect, individ, ca fiind obligatorii, interzise, permise, facultative sau indiferente din punctul de vedere al normei sau al unui sistem de norme coerent.

Dacă autoritatea normativă (sau cea care instituie norma) și subiectul normei (al cărui comportament îl reglementează autoritatea) sunt mult mai cunoscute, despre caracterul normei se poate spune că acesta este dat de faptul că ea poate obliga, interzice sau permite. Conținutul normei este acea stare de lucruri prevăzută în normă, a cărei realizare este sau nu permisă. Condiția de aplicare a normei se referă la cum și la ce trebuie să facă subiectul pentru a se conforma normei. Ocazia apare atât în legătură cu timpul, cât și cu spațiul specificate în textul normei. În sfârșit, sancțiunea este cea care obligă făptașul la repararea daunelor.

Ota Weinberger în studiul Normele juridice și logica normelor, se ocupă de cele trei direcții pe care le are de îndeplinit metodologia juridică. Acestea sunt: în primul rând, să arate cum trebuie înțeleasă ordinea de drept, oferind modele de gândire juridică, rezultate din teoretizarea modului în care juriștii se raportează la lege și o interpretează. Apoi, este obligatoriu să se ocupe de problema justificării dreptului, atât pe baza relației de delegare și a stabilirii faptelor, cât și în procesul de descoperire a dreptului în situațiile când un decident juridic este împuternicit să-și exercite discreția sau în perimetrul considerațiilor de lege ferenda. Nu în ultimul rând, trebuie să-l călăuzească pe legiuitor în activitățile intelectuale care îi sunt specifice.

Din același studiu aflăm și care sunt cele mai esențiale caracteristici ale deonticului:

- Este relativ la sistem și ne-obiectiv, în contrast cu onticul, care este în principiu obiectiv.
- Realitatea sau irealitatea conținutului de normă nu contează pentru valabilitatea normei - În diferite sisteme sunt posibile atitudini normative diferite !
- Se pot concepe norme și sisteme normative făcând abstracție de orice realitate socială căreia ar putea să-i aparțină.
- Relațiile logice dintre norme există în sfera entităților ideale exprimate prin propoziții normative și nu în sfera enunțurilor despre existența sistemelor de norme.
- Așa numita cunoaștere a normelor constă în sesizarea semnificației propozițiilor directive respective, analog sesizării semnificației propozițiilor indicative (sesizare în sensul de înțelegere, și nu de reclamație...!).

S-a făcut vorbire pe parcursul acestui paragraf, foarte des, despre relația ontic-deontic, adică dintre Sein și Sollen, sau dintre ESTE și TREBUIE, cărora din punct de vedere lingvistic le corespund propozițiile cognitive, informative, respectiv cele direcționarsugeratoare. Cercetătoarea nu acceptă soluția după care, deosebirea dintre cele două tipuri de propoziții rezidă din modul în care ele funcționează în viața celui care se folosește de limbaj, adică de modul pragmatic de utilizare.

„În practica lingvistică, rolul pragmatic al unei propoziții nu corespunde întotdeauna cu semnificația ei; o expresie lingvistică cu o anumită semnificație poate avea roluri pragmatice diferite în funcție de situație și de atitudinile specifice ale utilizatorilor limbajului. O propoziție indicativă poate fi folosită pentru a determina o acțiune; ba poate chiar îndeplini și o funcție imperativă”...pe când o întrebare poate la rândul ei să fie folosită ca o comandă. „Privite sub aspect pragmatic, propozițiile au, pe de o parte, funcția lor normală, care corespunde semnificației lor, iar pe de altă parte, au funcții specifice determinate de situațiile în care se află plasat, în viață, utilizatorul limbajului”.

4.3. Rezumat

Deosebirea evidentă dintre propozițiile direcționar-sugeratoare și cele informative este vizibilă clar, dacă se respectă două mari reguli:

1. Nu se poate trage o concluzie normativă din premise printre care nu figurează cel puțin o propoziție normativă.
2. Nu se poate trage o concluzie propozițională, din premise printre care nu figurează cel puțin o propoziție indicativă.

Deci onticul nu poate fi dovedit prin deontic întrucât nu putem deriva concluzii din premise direcționar-sugeratoare.

4.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Deontica se ocupă cu:

- a. Întrebările;
- b. dialogurile;
- c. normele;

2. Propoziții normative:

- a. direcționează;
- b. chestionează;
- c. ajută.

3. Structura logică a normelor cuprinde:

- a. Nucleu;
- b. Proton;
- c. Ion;

4. Identificați elementele normei în propoziții direcționar sugeratoare din viața cotidiană;

4.5. Bibliografie recomandată

- 1. Banciu, Elena, *Logica juridica, Teme de reflexie*, Ed. Mustang, Bucuresti, 2012
- 2. Bieltz, P., Gheorghiu, D., *Logică juridică*, Editura Pro Transilvania, București, 1998.
- 3. Botezatu, P., *Introducere în logică*, Editura Polirom, Iași, 1997.
- 4. Enescu, G., *Tratat de logică*, Editura Lider, București.
- 5. Mohorea, E., *Introducere în logică*, Editura Arc, 2003
- 4. Stoianovici, D., *Logică juridică*, Societatea Ateneul român, Universitatea Ecologică, București

4.6. Teme de control

Realizați un referat de maximum 5 pagini în care să tratați tema Erori logice și tehnici de evitare a acestora.

CAPITOLUL 5 .

LOGICA ÎNTREBĂRILOR, IMPLICAȚII CONTEMPORANE ALE LOGICII

5.1. Introducere

În cadrul acestui capitol sunt prezentate implicațiile contemporane ale logicii întrebărilor.

Durata medie de parcurgere a acestui capitol este de aproximativ 2 ore.

5.2. Conținut

5.2.1. Logica întrebărilor, implicații contemporane ale logicii

Propozițiile cu care lucrăm în cadrul logicii propoziționale sunt de două feluri: simple și compuse. Propozițiile compuse sunt forme logice obținute prin aplicarea anumitor operații logice la valorile de adevăr a unor propoziții mai simple, astfel încât valoarea de adevăr a unei propoziții să depindă de cea a componentelor sale. Propozițiile simple interesează doar prin valoarea de adevăr nu și prin înțelesul lor. Propozițiile simple care compun propozițiile complexe sunt numerotate cu litere de la sfârșitul alfabetului: p, q, r numite variabile propoziționale. O variabilă propozițională poate primi, în funcție de context valoarea de adevărat (care se notează cu 1) sau de fals (care se notează cu 0).

Operatorii propoziționali, care formează Structura logicii propoziționale sunt:

- negația ("non"; =);
- conjuncția ("și"; &);
- disjuncția neexclusivă ("sau"; V);
- condiționalul ("dacă...atunci"; —);
- bicondiționalul ("dacă și numai dacă"; =);
- disjuncția exclusivă ("sau...sau"; W).

Pentru a putea realiza diverse operații cu acești operatori este necesar să cunoaștem regulile pe care le presupun fiecare dintre aceștia.

Astfel:

a) Dacă propoziția este adevărată, negația ei va fi falsă, iar dacă propoziția este falsă, evident că negația ei va fi falsă.

b) O conjuncție este adevărată, dacă și numai dacă toate componentele sale sunt adevărate, dacă cel puțin una dintre variabile este falsă atunci conjuncția este falsă.

Disjuncția neexclusivă ia valoarea 1, dacă cel puțin una dintre variabile are valoarea 1 și va fi deci falsă doar dacă toate variabilele au valoarea 0. Condiționalul ia valoarea 0 numai în situația în care, în formula $A \rightarrow B$, A are valoarea 0, iar B are valoarea 1, în rest condiționalul este adevărat.

Bicondiționalul ia valoarea 1 dacă cele două variabile din exercițiu au aceeași valoare de adevăr, având deci valoarea 0 dacă variabilele au valori diferite de adevăr. Disjuncția exclusivă are valoarea 1 dacă variabilele au valori diferite de adevăr, deci va fi falsă în cazul în care variabilele au aceeași valoare de adevăr.

Propozițiile interrogative, întrebările, ocupă un loc important în activitatea științifică. Analiza lor are loc în cadrul unei discipline logice speciale, numite logică erotetică.

Sondajul de opinie, Ancheta socială, Interviuul, toate acestea se bazează pe logica întrebărilor. Sistemele de întrebări au însă particularități speciale.

Cercetătorul trebuie, cu ajutorul întrebărilor să obțină” informații despre opiniile, trasăturile de caracter sau comportamentul diferitelor persoane, sau informații despre faptele și acțiunile la care participă acestea. Pe baza acestor aspecte se stabilesc anumite concluzii despre ce, cine, când, unde, cum a reacționat, pentru ce motiv etc.

Caracterizarea și structura întrebărilor În cazul unei prime clasificări a întrebărilor se disting întrebările propriu-zise (autentice) și întrebările aparente. În cadrul limbajului rostit, enunțurile care exprimă întrebări autentice pot fi recunoscute după intonație, pe când în cazul limbajului scris, întrebările autentice sunt finalizate cu semnul întrebării. Întrebările aparente,

deși se pot finaliza și ele cu semnul întrebării, reprezintă tipuri de propoziții cognitive (unele coincid cu enunțuri prin care ni se spune că a fost adresată o întrebare, ca în exemplul

Te-am întrebat dacă ai fost la școală., sau că urmează să fie adresată o întrebare: Te voi întreba unde ai fost.

Un alt tip de întrebări aparente, alături de cel de mai sus denumit întrebări aparente, îl constituie întrebările retorice, ca de exemplu: Oare nu Verdi a compus Traviata?

În cazul întrebării: Ai reușit ieri să ajungi la timp la gară?, respondentul are la dispoziție două variante de răspuns: - răspuns printr-o propoziție completă ("este adevărat că...", "este fals că..."); - răspuns abreviat (respondentul va recurge la un simplu "da" sau "nu"). Rezultă că orice întrebare trebuie considerată în raport cu schema de răspuns specifică ei și în directă legătură cu mulțimea răspunsurilor pe care le presupune. În construcția fiecărei întrebări și în alcătuirea schemei de răspuns specifică ei apare întotdeauna o parte din răspunsul așteptat; această parte din răspuns "n datul întrebării. De exemplu, în cazul "Cine a pictat tabloul Carul cu boi?, datul întrebării îl reprezintă cuvintele "X a pictat Carul cu boi".

Tipuri de întrebări

Clasificarea întrebărilor se realizează după mai multe criterii distincte. După tipul de solicitare introdusă de o întrebare, se deosebesc două feluri de întrebări: întrebări decizionale (care ne cer să alegem cel puțin una din mai multe variante de răspuns) și întrebări complete (prin care ni se solicită informații cu care să eliminăm o lacună din cunoștințele noastre privind o anumită situație).

Întrebările decizionale sunt simple (specifică numai două variante de răspuns) sau plurale, (propon mai multe variante de răspuns). Întrebările complete sunt deschise (datorită scopului lor imprecis, nu sugerează o schemă de răspuns precis definită) și închise (cu un scop clar și o schemă definită de răspuns). Autorii volumului Logică juridică, profesorii Petre Bieltz și Dumitru Gheorghiu exemplificau tipul de întrebare completivă deschisă, prin următoarea interogație : « Cum a apărut fenomenul "copiii străzii" în București? ». Exemplu de întrebare completivă închisă: Cum te numești?

După criteriul particulei interogative din alcătuirea întrebării, distingem între : - întrebări referitoare la persoane (cu particula interogativă "cine").

- întrebări referitoare la timp (cu particula interogativă "când")
- întrebări referitoare la locuri (cu particula interogativă "unde")
- întrebări referitoare la fapte sau evenimente (particulele "cum" sau "în ce fel"), - la scopuri (cu particulele "cu ce scop")
- la motivații, cauze ("din ce cauză", "de ce", "pentru ce").

După datul întrebării, există întrebări factuale și întrebări normative. În cazul întrebărilor factuale se solicită informații concrete, iar în cazul întrebărilor normative se solicită instrucțiuni prin care cel care întreabă speră să obțină un anumit rezultat.

5.3. Rezumat

După contextul în care se produc, se disting întrebări proprii contextului științific și întrebări specifice contextului didactic. În primul caz, se elimină parțial sau total lacune în cunoaștere, se trece de la necunoscut la cunoscut. În cazul întrebărilor specifice contextului didactic, în vederea verificării cunoștințelor elevilor de către profesor, există: întrebări test, întrebări ajutătoare, întrebări pregătitoare, întrebări capcană, întrebări indirecte. Aceste sisteme de întrebări se pot organiza sub forma testelor de cunoștințe, teze și extemporale, sau sub forma de ascultare în clasă.

5.4. Test de autoevaluare a cunoștințelor

1. Erotetica se ocupă cu studiul:
 - a. întrebărilor;
 - b. normelor;
 - c. argumentelor.
2. Răspunsurile la întrebări pot fi tot întrebări:
 - a. nu;
 - b. da;
 - c. doar în cazul întrebărilor complete.

5.5. Bibliografie recomandată

1. Banciu, Elena, *Logica juridica, Teme de reflexie*, Ed. Mustang, Bucuresti, 2012
2. Bieltz, P., Gheorghiu, D., *Logică juridică*, Editura Pro Transilvania, București, 1998.
3. Botezatu, P., *Introducere în logică*, Editura Polirom, Iași, 1997.
4. Enescu, G., *Tratat de logică*, Editura Lider, București.
5. Mohorea, E., *Introducere în logică*, Editura Arc, 2003
4. Stoianovici, D., *Logică juridică*, Societatea Ateneul român, Universitatea Ecologică, București

Bibliografie generală

Bibliografie obligatorie

1. Banciu, Elena, *Logica juridică*, suport curs IFR-ID, 2023
2. Banciu, Elena, *Logica juridică, Teme de reflexie*, Ed. Mustang, București, 2012

Bibliografie recomandată

1. Banciu, Elena, *Logica juridica, Teme de reflexie*, Ed. Mustang, Bucuresti, 2012
2. Bieltz, P., Gheorghiu, D., *Logică juridică*, Editura Pro Transilvania, București, 1998.
3. Botezatu, P., *Introducere în logică*, Editura Polirom, Iași, 1997.
4. Enescu, G., *Tratat de logică*, Editura Lider, București.
5. Mohorea, E., *Introducere în logică*, Editura Arc, 2003
4. Stoianovici, D., *Logică juridică*, Societatea Ateneul român, Universitatea Ecologică, București